

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pokrajinska skupščina UJU — Pov. Zagreb v Osijeku.

Enodušnost naziranja slovenskega in hrvatskega učiteljstva v pogledu šolskega zakona. — Izvolitev pov. L. Jelenca častnim članom Pov. UJU — Zagreb. — Velik porast članstva UJU na Hrvatskem. — Imponujoča discipliniranost hrvatskega učiteljstva.

Na pokrajinski skupščini Pov. UJU Zagreb v Osijeku.

Na povabilo UJU, poverjeništvo Zagreb, ki je imelo svojo letno pokrajinsko skupščino v Osijeku dne 25. in 26. avgusta, se je udeležila spotoma v Subotico te skupščine slovenska deputacija ljubljanskega poverjeništva: tov. L. Jelenec, A. Gnus, Iv. Dimnik, R. Dostal in M. Fegic.

Skupščina hrvatskega učiteljstva je bila imponantna tako po številu udeležencev kakor tudi po stvarnih predlogih in razpravah ter disciplini.

Navzoča slovenska deputacija je bila viharno aklamirana že na predvečer glavnega zborovanja, ob svojem prihodu v Osijek, ko je došla na pozdravni večer v hotel »Rojal«.

Proslava 30-letnice L. Jelenca in 40-letnice M. Stanojevića in J. P. Jovanovića.

Že pred prihodom slovenske delegacije na delegacijskem zborovanju se je izvršila proslava 40-letnice Mih. M. Stanojevića, ki ga je imenovalo društvo »Edinstvo« v Zagrebu častnim članom in mu je ob tej priliki izročilo častno diplomu ter proslava 40-letnice javnega dela za učiteljstvo tov. Jova P. Jovanovića.

Na glavni skupščini je proslavilo hrvatsko učiteljstvo 30-letnico tov. L. Jelenca.

Poverjenik prof. Skavić je v vznešenih besedah slavil tridesetletnico predsedništva ljubljanskega poverjeništva Luke Jelenca, ki je bil izbran častnim članom zagrebskega poverjeništva UJU.

Tov. L. Jelenec se je v toplih besedah zahvalil hrvatskemu učiteljstvu za odlikovanje.

Stališče hrvatskega učiteljstva v zadevi šolskega zakona.

Poleg običajnih organizacijskih zadev je bil na dnevnem redu tudi referat poverjenika prof. Jos. Skavića »Savremeni pokreti u pedagogiji prema narodnim potrebama«. Že gladki govor predavatelja je vzbudil mnogo pozornosti, še bolj pa njegova izvajanja glede predmeta samega.

Drugi referent je bil tajnik zagrebskega poverjeništva g. Anton Tunkl, o temi »Osvrt na projekt školskega zakona«. Referent je izbor-

no izpeljal svojo nalogo. Dotaknil se je najprej psihološkega momenta, ki vlada v državi in predispozicije, ki vlada za šolski zakon v narodu. Očrtal je pomen osnovne šole za najširšo ljudsko vzgojo v državi in njen vnanji vpliv na vzgojo sploh. Kaj naj šola v tem pogledu ustvari? Kako je šola opremiti, da bo ustrezala pravi vzgoji in novi dobi? Glavni problem, ki ga mora rešiti osnovna šola je vzgajanje dece za državne potrebe. V to svrhu je bila potrebna reorganizacija prejšnje osnovne šole. V to svrhu se je pričel izdelovati tudi načrt zakona o osnovnih šolah. Ta zakon je nujno potreben; da se uredi administracija, da se uredi razmere glede pravnega položaja učiteljstva, da se uredi pouk, da se uredi tudi odnošaji šole do države.

Nikakor pa sedanjega zakona ne bomo mogli zgraditi tako, da bodo v njem zastopane vse moderne poteze res modernega šolskega zakona, ker bomo morali tolerirati marsikaj zaradi tako različnih krajevnih prosvetnih razmer in bo ta zakon služil v prvi vrsti za niveliranje teh različnih prosvetnih razmer in posebno razlik; zato bomo morali ta prvi naš skupni šolski zakon smatrati le kot prehodni zakon za prehodno prosvetno dobo, ki nas bo v prosvetnem oziru toliko izravnal, da bomo na podlagi novih prosvetnih razmer lahko mislili na povsem moderen šolski zakon.

Referent se je nadalje dotaknil vprašanja centralistične in decentralistične šolske administracije in je izvajal, da se zaradi vnanjih razmer in vzgojnega značaja najširših ljudskih mas in državne enotnosti, ki se mora kazati posebno na zunaj, mora šolstvo centralistično urediti.

Z velikim zadoščenjem moramo konstatirati, da se idejno popolnoma krije naziranje slovenskega in hrvatskega učiteljstva v temeljnih načelih šolske zakonodaje in da se je tudi skupščina hrvatskega učiteljstva izrekla za posebne prosvetne oblasti v državi, oziraje se pri tem na kulturne celote, da se je izrekla za načelo, naj šola opravlja le šolski in ne politični uradni, torej za ločitev šolske uprave od politične.

Nadalje se je referent dotaknil podrobne kritike predloženega načrta. Tudi

i t. d. On je oduševljavao naše učitelje te su neki išli na stranu da prouče nastavu ručnog rada u stranim zemljama pa su posle priređivani i kursevi na kojima su se spremali nastavnici osnov. škola za obučavanje dece u ručnom radu.

1898 g. zaveden je i zakonom ručni rad kao obavezan predmet i nastavni program propisan za nj (1899) koji i danas važi. Nu kako nije bilo dovoljno spremnih nastavnika za predavanje ručnog rada i kako je vreme kad je zavoden ručni rad u nas bilo vrlo nezgodno jer su bile izvanredne političke prilike u našoj zemlji pa se protumačilo kao da zavodenje ručnog rada ima neku i političku tendenciju i najzad, kako su učitelji naterivani tako reći silom na kurseve za učenje ručnog rada — ta se ideja kompromitovala i ručni rad beše vrlo kratkog veka u našim školama. On egzistira, doduše i danas i u zakonu o nar. školama a i u nastavnom planu kao nastavni predmet ali se vrlo retko gde predaje pa čak ne predaju ga ni oni učitelji koji su ga izučili na kursevima u zemlji ili na strani.

Potek glavne skupščine UJU v Subotici.

Imponantna udeležba. — Pristrčnost in gostoljubje vojvodinskega učiteljstva. — Poklonitev manom jugoslovenskih junakov za svobodo. — Preko vplivov dnevne politike se je obdržal nadstrankarski značaj in polno dostojanstvo skupščine in UJU.

v tem pogledu se krijejo naziranja hrvatskega učiteljstva z našimi naziranj. Referent se je vsestransko dotaknil tudi vprašanja šolskega nadzorstva, ki ga je popolnoma objektivno obdejal, ne samo iz enega, ampak iz vseh vidikov. Posebej je iznesel slabe strani sedanjega projekta ter je povdaril, da se iz vsega načrta vidi, da je ustvarjen na temelju vladajočih prosvetnih razmer, ki jih neče preskočiti in bagatelizirati, ker sicer je ves ustroj v nevarnosti. Za tem zakonom moramo šole pričakovati boljšega, kakor ga imajo druge države.

Ob sklepu se je dotaknil g. Tunkl historijata šolske zakonodaje v naši državi, ki komentira marsikatero določbo v sedanjem projektu.

Predlogi.

Ob povsem stvarni in disciplinirani debati je bilo sprejetih s strani skupščine nebroj resolucij in predlogov, katerih nekateri so internega značaja zagrebskega poverjeništva, drugi so se pa sprejeli za predložitev glavni skupščini v Subotici, ker so občega značaja.

Posebno vzoren je poslovnik za gospodarski in nadzorni odbor, ki je bil sprejet na skupščini in s katerim se bo urejalo gospodarstvo Pov. UJU Zagreb.

V katedrali biskupa Strossmayeria v Djakovu.

Mestno prebivalstvo osiješko je simpatično spremljalo delo učiteljstva in iz-

kazalo mnogo pozornosti navzočim skupščinarjem. Vojaška uprava je dala na razpolago dva avtomobila, ki sta odvedla zastopstvo učiteljstva v 40 km oddaljeno Djakovo, da se je poklonilo manom nesmrtnega Jugoslovena, pokojnega biskupa Josipa Juraja Strossmayerja. Na izrecno povabilo se je udeležila tega poseta slovenska delegacija polnoštevno. Ogled djakovske katedrale je napravil na posetnike mogočen utis. Delegacija je položila v kripti na grob velikega biskupa venec s trakovi v narodnih in državnih barvah. Veličastno katedralo, prvovrstno umetnino ne samo v državi sami nego tudi izven granic je tolmačilo djakovsko učiteljstvo in en duhovnik kot zastopnik djakovske škofije Veličastna arhitektonička cerkvena hrama v gotskem slogu in bogata slikarija nas je naravnost očarala. Po ogledu katedrale smo bili gosti domačega učiteljstva na pristrčnem gostoljubnem, uprav jugoslovenskem sestanku. Žal, smo se morali prehitro razstati, ker smo morali iti še isti večer nazaj v Osijek.

Velik porast članstva UJU na Hrvatskem.

Članstvo UJU na Hrvatskem in v Slavoniji je naraslo od 1960 na 2988, torej za 1028 članov in od 43 na 55 okrajnih društev, torej za 12 novih okrajnih društev.

Glavna skupščina UJU v Subotici 27., 28., 29. VIII. 1925.

Dne 27. avgusta smo zapustili ob 8. uri jutraj Osijek in nadaljevali pot na glavno skupščino UJU v Subotico, kamor smo dospeli ob 13. uri. Na potu smo občudovali ogromno bogastvo Bačke, ki je v istini pravi Kanaan za našo državo. Priliko smo pa imeli tudi videti katastrofalne posledice silovitega orkana, ki je divjal nad Bačko dne 25. avg. popoldne.

Že v Osijeku smo dobili nekaj delegatov in delegatinj iz Slovenije, drugim smo se pridružili v Dalju, od kjer smo se vozili skupno.

V Subotici nas je sprejel na kolidvoru pripravljalni odbor, ki je imel porazdeljena stanovanja na posamezna poverjeništva, da je šlo razdeljevanje hitreje od rok.

Ja ne znam kako dakle stoji sa ručnim radom kao nastavim predmetom u osnovnim školama u raznim Evropskim državama ali pre rata znam da su većina Evropskih država i Amerikanske države zauzele ručni rad neke kao obavezan a neke kao neobavezan predmet ali se sve više i više širi ideja da se rad istakne kao princip za razvijanje aktivnosti vaspitanikove i svestranog razvitka svih sila njegovih a ne samo da se kultivše kao manuelni rad u školskoj radionici.

U svome čuvenom delu »Die naturwissenschaften in der Erziehungsschule« Bajer je uzeo čoveka sa svima njegovim materijalnim potrebama kao polaznu tačku u vaspitnom programu. »Da bi čovek mogao podmirivati ove potrebe — veli on — mora da radi i taj rad oko podmirivanja kulturnih potreba Bajer uzima kao osnov celokupnog nastavnog programa. Razvitek kulture on izlaže u jednom redu stupnjeva rada. Kao glavni stupnjevi su:

- stapanj lovačkog života;
- nomadski život;

c) građansko društvo (zasnovano na radinosti.)

Na ove stupnjeve on hoće da nasloni sve oblike školnog života: usputni rad, nega i zaštita životinja, školski vrt, školske radionice i školski laboratorijumi.

Za njega se može reći da je tvorac moderne škole rada.

Na osnovi načela Bajerovih Seufert je u svom delu: »Arbeitskunde in der Volks- und allgem. Fortbildungsschule«, koje je izašlo 1883. g. u Lajpcigu, uneo nov predmet u Didaktiku pod imenom »Nauka o radu, (Arbeitskunde) po kome se obrazuje sav kulturni život sa svima potrebama.

G. Lj. Protić, naš pedagog, u svojoj Pedagogici izložio je kao sredstva za razvijanje rada u školi školska putovanja. Školsku gradinu, zaštitu i negu životinja, školsku radionicu i školske laboratorije. Ovi oblici školske života smatraju se kao slika ekonomsko-kulturnog razvitka, koji smo napred izneli po Bajeru.

(Dalje prihodnjič.)

LISTEK.

MIH. M. STANOJEVIĆ:

Škola rada.

(Referat na V. pokr. skup. Pov. UJU — Ljubljana v Šoštanj.)

(Dalje.)

Prvi, koji je uspeo da kod nas zainteresuje jače našu javnost za ručni rad bio je g. Sreta Adžić. On je svojim člankom o ručnom radu u »Otađbini« Vladana Dorđevića privukao pažnju i merodavnih krugova a, docnije, jednom svojom opsežnom raspravom na Učiteljskoj skupščini 1889. g. zainteresovao je i učiteljstvo naše i upoznao ih sa svima koristima i osobinama ručnog rada, kao i pravcima u kojima se on može razvijati u osnovnoj školi. U toj svojoj raspravi napominjao je on da su već i pre toga neki naši učitelji otpočinjali vežbe u ručnom radu sa svojim đacima kao u drvorezu s testericom, pletenju šešira od slame, kalamljenju voća

Javite naročnike za 1. in 2. številko Zvončka najkasneje do 12. t. m.